

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

INFORMACYJNY

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok II.

Warszawa, lipiec 1931 r.

№ 7 (9).

LITERATURA PRZEWODNIKOWA DLA CUDZOZIEMCÓW.

A. Ogólno-informacyjna.

1. *L'Almanach polonais*. Str. 844. Gebethner & Wolff. Paris. 1927.
2. *Concise Statistical Year Book of Poland. Le Petit Annuaire Statistique de la République Polonaise*. 1931. Gł. Urz. Statyst. Warszawa.
3. *La République Polonaise. Atlas statistique*. Główny Urząd Statystyczny. Tabl. 42. W. 1930.
4. Lafond & Desfenilles. *La Pologne au travail*. P. Roger. Paris. Zł. 5.60.

B. I. Przewodniki po całej Polsce.

5. Lubaczewski Tadeusz, *Polsko - Turistický průvodce* se 106 ilustr. a mapou Polska. Nakl. Kola Přátel Polska v Praze. Praha. 1931.
6. Orłowicz M. dr., *Guide illustré de la Pologne*. Warszawa. 1927. Str. 285+1 mapa.
7. Orłowicz M. *Ce qu'il faut voir en Pologne*. 48 s. Warszawa. 1925. P. T. K. Zł. 1.50.
8. *Guide de Pologne*. Poznań. Varsovie. Wilno. Cracovie. Léopol. Zakopane. Ed. des „Amis de la Pologne”. Paris 1923. Str. 62.
9. Burski A., *Polsko-angielski przewodnik po Polsce, Guide of Poland*. Polish and English. Pol.-Amer. Tow. Universal. Zł. 2.—.
10. Orłowicz M. dr., *Poland (A Tourist Guide)*. Warszawa. 1927. Str. 118+2 mapy. Zł. 4.—.
11. Orłowicz M., *Poland and its curiosities*. 48 s. Warszawa. 1926.
12. Orłowicz M. dr., *Reisgids voor Poland (holend.)*. Rotterdam. 1923. Str. 56.
13. *Across Poland. A travers la Pologne. Durch Polen*. Trzy broszury 44 str. z mapką, wyd. Polska Y. M. C. A. Warszawa. 1926. (w jęz. ang., franc. i niemieckim).

B. II. Przewodniki kolejowe i automobilowe.

14. Orłowicz M. dr., *Guide illustré des Chemins de fer polonais (Sud-ouest de la Pologne)*. Warszawa. I. P. Wyd. Min. Komun. 1927. Str. 157+2 mapy.
15. Orłowicz M., *Polen. Südwestlicher Teil. Illustrierter Eisenbahnführer*. Wyd. Ministerstwa Komunikacji. Warszawa. 1927. Str. 157.

16. Orłowicz M. dr., *Illustrated Guide (South-Western Poland)*. Warszawa. 1927. Str. 157+2 mapy.

17. Morsztyn R. & Orłowicz M. *Guide Automobile en Pologne*. 40 cartes et plans des villes. Automobil Klub Polski. Warszawa. 1929.

18. Ferruccio de Lupis, *La Polonia vista in automobile*. Str. 99. Ferrara. 1928.

19. Orłowicz M. dr., *Rundreisen in Polen auf Grund von Reiseschechs*, hrg. von Polski Touring Klub. 1930. Zł. 1. Toż samo po francusku: *Excursions en Pologne*. (Service des cheques de voyages). V. 1930. Zł. 1.— i po angielsku: *Excursions through Poland by the Tourist Check System*. W. 1930.

B. III. Ulotki propagandowo-informacyjne.

20. *Poland calls you! Excursions in Poland organized by the Polish Tourist Agency „Poltur”*. Tours in Poland organized by „Poltur” Polish Tourist Office. Photos by H. Poddebski. Photogravures by the Litographie Establ. „Helios”. Printed by M. Aret. Warsaw.

21. *Visitez la Pologne. Visit Poland. Besuchet Polen*. Trzy ulotki w jęz. franc., angielsk. i niemieckim. Wyd. Minist. Komunikacji. Warszawa. 1928.

22. Ejsmond J., *La Pologne Paradis du Chasseur. Poland the Hunters Paradise*. Dwie ulotki. Wyd. Minist. Komunikacji. Warszawa. 1928.

23. XXIII. *Universala Kongreso de Esperanto*. Pollando 1—8. Augusto 1931. Kraków.

24. *Guidlibro ilustrita tra Pollando kaj libera nebo Gdańsk*. Wyd. Pollanda Esperanto Delegitaro. Kraków. 1927. Str. 116. Zł. 1.50.

B. IV. Wrażenia turystyczne cudzoziemców.

25. Kern Olga, *Vom alten und neuen Polen*. Rascher. A. G. Verlag. Zürich. 1929.

C. Nasze miasta.

26. Bailly Rosa, *Une Ville Polonaise Bydgoszcz*. Editons des „Amis de la Pologne”. Paris. 1927.

27. Morawska E., *Deux jours à Cracovie*. Kraków. Krzyżanowski. Str. 38 + 10 il. Zł. 1.80.

28. *Cracovie et ses environs. Cracow and its environs. Krakau und Umgebung*. Trzy książeczki w jęz.

franc. (str. 107), angielsk. (str. 92), niemieck. (str. 106) z mapką. Wyd. Tow. Popier. Turystyki w Polsce. Kraków. 1928.

29. Jarosławiecka M. & Gąsiorowski St., *Cracow its antiquities and museums*. Warszawa. Gebethn. & Wolff, 1924. Str. 39+13 ilustr.

29a. Lepszy L., *Krakau*. „Berühmte Kunst-stätten”. E. A. Seeman. Lipsk.

30. Bovet Anna Marie de, *Cracovie*. Collection des Villes d'Art Célèbres. 1910. Libr. Laurens. Illustr. 5.

31. Bailly Rosa, *A la gloire de Léopol*. Editions des „Amis de la Pologne”. 1924.

32. Piotrowski J., *Lwów*. Handbuch für Kunstliebhaber & Reisende. Lwów. 1917.

33. Worman dr., *Le Guide des étrangers à Poznań*. Poznań. 1924. Str. 56. Zł. 3.—

34. Orłowicz M. dr., *Illustrierter Führer durch Przemyśl*. Lwów. 1917.

35. Sawicki T., *3 days in Warsaw, Wilanów*. Guide with special Plans for each day and a General plan of Warsaw. Warszawa. Str. 32 i 1 mapa; (toż samo w jęz. franc.): *Varsovie vu en 3 jours*. Warszawa. Str. 39. Wyd. Księg. Kolej. „Ruch”. Zł. 2.50.

36. Karwicki-Dunin S., *Le château de Łazienki*. Warszawa, 1927. Str. 20+12 il. Gebethner & Wolff. Zł. 2.

37. *Warschau*. Wyd. Wyd. Stat. Magistr. m. Warszawy. W. 1929.

38. Janowski A. i Lewicki St., *Warszawa* (Varsovie, Warsaw). Ilustr. i tekst polski, franc. i ang. Str. 57. P. T. K. Warszawa. 1927.

39. Orłowicz M. dr., *A short guide to Warsaw*. Warszawa. 1921. Str. 73.

40. Przeździecki R., *Varsovie*. Wyd. „Biblioteka Polska”. 170 il., 32 graw. Warszawa, 1925. Zł. 36.

41. Eichborn K., *Warschau*. Lipsk. 1919. Str. 97.

42. Lauterbach A., *Warschau*. „Berühmte Kunststätten”. A. Seeman. Lipsk. 200 str. 154 ilustr.

43. Gomulicki W., *Warschau*. Georg Müller, München. 58 Taf.

44. Potocki Ant., Tadema Alma, Leblond M. A. etc. *Varsovie*. Edit. de la Revue de Pologne. 16 ill. Zł. 2.

45. *Varsovie*. *Warschau*. *Warsaw*. *Warszawa*. Polskie Biuro Turystyczne „Poltur”. 4 ulotki ilustrowane w jęz. franc., niemieckim, angielskim i polskim.

46. Debus Jean-Serge. *De Lille à Varsovie*. Impressions de voyage illustrées par E. Butor. Edit. de l'Alliance Franco-Polonaise du Nord de la France et des Amis de la Pologne. 1929.

47. Łuniński E., *Wilanów*. Warszawa. 1915. Str. 38+79 il. (pols. i franc.).

48. *Le pays de Wilno-foyer de polonisme*. Nr specjalny *Messenger Polonais*, octobre. 1930.

49. *Deux jour à Vilno*. Polski Touring Klub. 1929 (ulotka).

50. *Wilno et ses environs*. Nr specjalny *Le Messenger Polonais*, janvier 1926. Zł. —.60.

51. Bailly Rosa, *Vilno*. *Ville polonaise*. Editions des Amis de la Pologne.

52. Weber. *Wilna(!), eine vergessene kunststätte im Osten*. 146 il. Lipsk. 1918. Seeman. Berühmte Kunststätten.

53. Janowski Louis, *Wilno*. Extrait de l'*Aigle Blanc*. Publication de la Pologne et la guerre. Lausanne. Ill. 1.—

54. Midorowicz W. i Nerta S., *Zwardon und seine Umgebung*. Skitourenführer. Biała. Żywiec. 1931. Zł. 1.50.

55. *Le district de Żywiec*. 1929. (Ulotka).

D. Nasze góry i morze.

56. Komarnicki G. v., *Die Hohe Tatra*. Hochgebirgsführer. Budapest. 1918. Toż samo po węgiersku: *A Magas Tatra*. Kiezmark-Budapest. 1926/7.

57. Otto A. dr., *Die Hohe Tatra*. 10 w. Grieben Reiseführer B. 47. W. X. Berlin. 1926.

58. Janoska M., *Sprievodca po Vysokych Tatrách*. W. II. Św. Mikołusz. 1923.

59. Vigyázó J. dr., & Hefty G. A., *Die Hohe Tatra*. Ausfüh. Führerl. Kiezmark. 1922.

60. Souty Pierre *La Pologne et la Mer*. Préface de C. Smogorzewski. Ed. des Ami de la Pologne. Paris 1930.

Sprostowania i uzupełnienia. Do działu Mapy na dworcach kolejowych i szlaki turystyczne Nr. 5 (7). B. III (7). Szlak V (zielony) wzdłuż Puszczy Kampinowskiej, obliczony na 3 dni pobytu. Noclegi w leśniczówkach w Krzywej Górze i Krogulcu. Punktem wyjścia Brochów, końcowym Łomianki. 1. Dojazd do Brochowa kolejką z Wyszogrodu i do Wyszogrodu statkiem. 2. Kolejką do Sochaczewa,

stąd kolejką do Brochowa. (9) f). Znaki niebieskie na białym tle od Opatowa przez Ptkanów, Ćmielów, Bałtów i t. d. Szlak Opatów—Ćmielów znakował Oddział Opatowski P. T. K., Ćmielów—Podgórze—Od. Ostrowiecki; g) znaki żółte od Sandomierza doliną Opatówki przez Opatów (nie Ćmielów) do Gór Święt. Z Opatowa przez Tudorów, Nikisiałkę do Malic — praca Oddziału Opatowskiego P. T. K.

CZYNNOŚCI POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Komitet Wykonawczy Rady Gł. P. T. K. odbył posiedzenie w dn. 29 maja pod przewodnictwem prezesa p. Wł. Raczkiewicza. Omówiono stan finansowy i najpilniejsze potrzeby,

które wynoszą około 9000 zł. Stwierdzono wybitnie ciężki stan finansowy i ustalono najważniejsze środki zaradcze. Komisje odbyły posiedzenia: K. Słown. Geograficzn. 16.IV

nakreśliła wytyczne regulaminu, Turystyczna 29.IV i 27.V zajmowała się sprawami kursu dla przewodników, który wobec wybitnego powodzenia będzie powtórzony w innej formie w kwietniu r. p. Ustalono skład Komisji i podział czynności. Powołano podkomisję dla spraw map i szlaków turystycznych. Omówiono stan pracy nad przygotowaniem N-ru turystycznego „Ziemi”. Bliżej zastanawiano się nad sposobami przyjsia z pomocą materialną schroniskom nad Wigrami i w Ojcowie. W sprawie definitywnego zlikwidowania stosunków z dawną administracją schroniska w Zakopanem interwenjował prezes P.T.K., p. W. Raczkiewicz. Postanowiono zająć się przekazaniem opieki nad schroniskiem w Pucku Oddziałowi P. T. K. w Gdyni. Stwierdzono konieczność energicznej akcji za budową schroniska P. T. K. w Gdyni.

Zastanawiano się nad stanem literatury przewodnikowej w jej całokształcie i postanowiono sprawie tej poświęcić osobne posiedzenie.

Komitet wykonawczy zlecił Komisji Muzealnej zająć się bliższe potrzebami muzów: Kurpiowskiego, Pabjanickiego, Kujawskiego i Łowickiego.

Komisja Organizacyjna na posiedzeniu 20.V zastanawiała się nad organizacją biura centrali i przystąpiła do szczegółowego zbadania wszystkich prowadzonych działów pracy.

Komisja Wydawnicza na posiedzeniu 11.V zdecydowała prowadzić redakcję „Ziemi” swymi siłami do września, w którym to miesiącu obejmie pismo nowy redaktor. Od września

„Wiadomości krajoznawcze i turystyczne” będą drukowane w „Ziemi” i jako odbitka dostarczane członkom. W związku z jubileuszem postanowiono ograniczyć się do wysiłku nad wydaniem „25 lat działalności P. T. K.”, bibliografii „Ziemi”, Olszewicza „Dziejów krajoznawstwa Polski I”.

Sprawę obchodu jubileuszowego P. T. K. wobec sytuacji finansowej postanowiono uczynić przedmiotem obrad najbliższego posiedzenia Rady.

Komitet Wykonawczy zastanawiał się również nad stosunkiem do Towarzystw pokrewnych.

Posiedzenia Komisji Rady Gł. w czerwcu odbyły się następujące: Komisji Muzealnej 5 i 16, w dn. 1 lipca Komisji Turystycznej.

Zjazd Zrz. Naucz. Geografji odbył się 24 i 25 maja w Gdyni. Imieniem P. T. K. witał Zjazd wice-prezes Al. Patkowski.

Zjazd Związku Muzeów odbył się 21 i 22. VI w Cieszynie. Zgłoszone do Związku muzea P. T. K. reprezentował przewodniczący Komisji Muzealnej — prof. Wł. Antoniewicz.

Wojewódzka Wyst. Roln. i Region. w Tarnopolu otwarta została 23.VI. W uroczystości wziął udział prezes P.T.K. p. W. Raczkiewicz, który złożył jednocześnie wizytę Podolskiemu Tow. Turyst.-Krajoznawczemu.

Konferencja nad projektem ustawy o popieraniu turystyki pod przewodnictwem Min. Rob. Publ., inż. Neugebauera, obyla się 20.VI. Stosunek P. T. K. do projektu referował wice-prezes P. T. K. Al. Patkowski.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Białystok. Zarząd Oddziału ukonstytuował się następująco: pp. K. Kosiński prezes, F. Strzałkowska wiceprezes, E. Motylewski sekretarz, A. Szredzińska skarbnik, A. Bielawski, Wł. Gliński i E. Machay członkowie zarządu. Zorganizowano w r. b. 6 wycieczek, 11.III zwiedzanie zabytków Białegostoku, 12.III fabryk i Monopoli Tytoniowego, 13.III Elektrowni Białostockiej, 14.III do Królowego Mostu pod Białymstokiem (mogiły powstańców 1863), 25.V do Supraśla (świętynia pobazylińska XVI w.), 25.V do Białowieży. Prowadzili wycieczki pp. K. Kosiński, M. Goławski, Wł. Gliński. Uczestniczyło 144 osoby. W czerwcu odbyły się wycieczki do Wigier, Tykocina, Grodna i Druskiennik.

Kielce. Prezydium Okręgu Kieleckiego stanowią pp.: E. Massalski prezes, E. Zieliński wice-prezes, K. Kaznowski, sekretarz. (Sprost. do Nr. 5).

Łódź. W dn. 26.V dokonano wyboru nowych władz Oddziału P. T. K. Prezesem wybrano mec. S. Rumszewicza, wice-prezesem p. K. Izydorczyka, skarbnikiem inż. Gablera, sekretarzem p. Z. Świątogorzową.

Nowogródek. W dn. 7.VI. odbyło się otwarcie Wystawy Mickiewiczowskiej w kilku salach gmachu poddominikańskiego. W dn. 28 i 29. VI uroczyste zakończenie, „Dni Mickiewiczowskich” w 75-lecie śmierci Wieszcza. Oddział zajmuje się organizacją 2—3 dniowych wycieczek samochodowych po Nowogródzczyźnie, oraz 5—6 dniowych pieszych. Autobus (15—16 os.) do Świtezi à 3 zł. od osoby. Przejazdy do Lidy, Mira, Stołpców, Baranowicz, Słonimia po 15 — 18 gr. od 1 kilometra. Lokale w Nowogródku i nad Świtezią należy zamawiać na 2 tygodnie przed przybyciem.

Opatów. Oddział zorganizował wycieczki: 24.V pieszą z Opatowa przez Tudorów (ruiny

zamku), Karwów (m. ur. W. Kadłubka), Malice (kości. drewn. XV w.), Międzygórz (ruiny zamku) i z powr. — razem ok. 40 klm.; 25.V samochodem z Opatowa do Iwanisk (mur. kość. gotyc.), Bogorzę (d. wł. bpa Jarosława ze Skotnik), Staszów (2 kość., gimn., park), Kurozwęki do Rakowa (d. „Ateny Arjań.”) i z powr. — razem ok. 100 klm.; 31.V samochodem do Sandomierza.

Pawłów. Oddział Górnośląski zorganizował 21.VI. zebranie członków w lokalu p. Nowar-y w Pawłowie; zabiega o utworzenie nowego Oddziału w Katowicach. Ponieważ u prof. W. Olszewicza (Katowice, ul. Kościuszki 30, tel. 600) koncentruje się akcja organizacyjna sieci Oddziałów P. T. K. na Śląsku, Oddział koordynuje wzajemne wysiłki. Powodzenia!

Sieradz. Zarząd Oddziału ukonstytuował się następująco: pp. W. Piechocki, prezes, ks. W. Pogorzelski i Wł. Bartosz viceprezesi; I. Bogdański, sekretarz i członkowie: J. Ewendrych, J. Gembalska, Młynarski, J. Piątkowska, Wajnert, E. Wajnertowa. Oddział liczy 25 osób.

Świętochłowice. Adres nowego naszego Oddziału na Śląsku: p. Józef Schier, Świętochłowice, ul. Czarnoleśna 14.

Tarnów. Z zazdrością witamy powstanie Oddziału P. T. K.! Oddział zorganizował się 10.VI. przy czynnej akcji redaktora doskonałej monografii o Tarnowie, prof. Simchego. Zarząd ukonstytuował się następująco: pp. Dyr. A. Kargol, prezes, Dyr. W. Pogoda, viceprezes, prof. Z. Simche sekretarz, dyr. J. Bodzoniówna skarbnik, członkowie: prof. F. Róg i prof. B. Uruski. Komisja Rewiz.: prof. W. Arvay, prof. M. Godowski, prof. J. Florkowski. Akces do Oddziału zgłosiło się 23 osoby. Powodzenia!

Toruń. Oddział prosi aby zgłoszenia wszystkich wycieczek kierowane były do Zarządu na ręce sekret. p. J. Grossówny w Toruniu, ul. Konopnickiej 15.

Włocławek. Oddział Kujawski 17.V. otworzył w Domu P. T. K. wystawę prac artystycznych ś. p. prof. S. Noakowskiego. Podczas odwarcia uczeń Mistrza, p. K. Kiermasz omówił działalność pedagogiczną i artystyczną S. Noakowskiego. Wystawa objęła 125 eksponatów i trwała do 4.VI. W dn. 6.VI. Oddział otworzył Wystawę Fotograficzną. Przewidziane są nagrody dla wystawców. Odpowiednie zdjęcia wyzyskane będą do przezroczy i filmu kujawskiego.

Zagożdżon. Oddział zorganizował wycieczkę do pobliskich Lasek — wsi pamiętnej

walką Legionów i do Ojcowa. Oddział stale się powiększa i liczy 80 członk. Rozpoczęto wyznaczanie szlaków w puszczy Kozienickiej. Wprowadzono stałe dyżury Zarządu w celu porozumiewania się z członkami.

Zamość. Oddział liczy 28 członków. Zarząd stanowią: pp. M. Pieszek, prezes; Hłyn wice-prezes; Miller, skarbnik; F. Buszek, sekretarz i bibliotekarz.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

WYCIECZKI.

Oddział P. T. K. w Grudziądzu.

- 5. VII. Nowe, Kończyce (statkiem).
- 12. VII. Wapcz, Chelmno (autobusem).
- 19. VII. Węlc, plantacje tytoniu.
- 2. VIII. Wierzchlas, rezerwat cisowy.
- 9. VIII. Sarnowo, kościół pokrzyżacki (autobusem).

Oddział P. T. K. w Toruniu.

- 24. VI.—4. VII. 10-dniowa do Kopenhagi statkami „Kościusko” i „Pułaski”. Od Gdyni zł. 150.—Przejazd paszport. pobyt 8 dni w Kopenhadze zł. 170. — Powrót z Gdyni: 50% zniżki kolejowej.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- 5. VII. Góra koło Modlina. prow. p. G. Zborowska.
- 12. VII. Karczew, Otwock Stary, Czersk i Góra Kalwarja, prow. p. St. Gabryszewski.
- 19. VII. Popowo nad Narwią, prow. p. J. Bobińska.
- 26. VII. Ujście Pilicy i Warka, prow. p. St. Gabryszewski.
- 2. VIII. Płock, prow. p. St. Gabryszewski.
- 15 i 16. VIII. Białowieża-puszcza, prow. prof. J. Kłoska.

Wycieczki sierpniowe poza wymienionymi w „Wiadomościach Krajoznawczych i Turystycznych” będą ogłaszane na tydzień przed terminem wycieczki w biurze Oddziału Warszawskiego P. T. K. W terminie od 15 sierpnia do 1 września organizuje się wycieczkę do Francji na Wystawę Kolonialną. Wycieczka spędzi 7 dni w Paryżu i 5 dni nad oceanem. Zapisy do 15 lipca b. r.

Niezależnie od tego odbędą się 2 wycieczki: 10-dniowa do Paryża na Wystawę Kolonialną w następujących terminach: od 1 do 11 sierpnia i od 1 do 11 września r. b. Koszty wyniosą przy podróży w kl. II:

dla członków T-wa	zł. 600
dla gości	„ 625
przy podróży w kl. III:	
dla członków T-wa	zł. 475
dla gości	„ 500

Ceny paszportów nie są wliczone. O paszporty zagraniczne każdy z uczestników stara się samodzielnie.

Przy zapisie należy nadesłać pod adresem T-wa, Warszawa, ul. Karowa 31 — zł. 150.

Wycieczki odwołane.

- 28 i 29. VI. Białowieża, p. G. Zborowska.
- 28. VI. Góra Kalwarja, Czersk i Otwock, p. inż. A. Riedel.
- 7. VII. Kopenhaga: Bornholm, p. St. Gabryszewski.
- 11 i 12. VII. Karpaty Wschodnie, p. St. Lenartowicz.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 strony 130 zł., 1/4 strony 70 zł., 1/8 strony 40 zł., w tekście o 50% drożej.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: **Aleksander Patkowski.**

Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze.**

Druk. Jan Świętoński I Ś-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.

